

WPROWADZENIE

Wprowadzenie do publikacji wydanych na okoliczność realizacji projektu „Debiut naukowy – Zrównoważony rozwój a Europejski Zielony Ład”

W obliczu wojny w Europie, po dwóch latach pandemicznych „lock-down’ów” i obostrzeń, nie ma już żadnych wątpliwości, że otaczająca nas rzeczywistość jest nowa. Ale jeśli mielibyśmy jednoznacznie określić, jak będzie ona wyglądała za pół roku, rok, pięć lat, to byłoby to raczej ćwiczenie z wyobraźni. Pandemia, a jeszcze bardziej wojna w Ukrainie, przypomniały nam wszystkim, jak pozorne i kruche jest czasem nasze poczucie „kontrolowania sytuacji” czy otaczającej nas rzeczywistości.

Na początku globalnej pandemii prestiżowy amerykański magazyn „Foreign Policy” opublikował ankietę, w której eksperci z różnych dziedzin krótko odpowiadali na pytanie: „jak będzie wyglądała nowa rzeczywistość”. Z odpowiedzi wynikało jasno, że jedyne, co wiemy, to, że będzie jakoś inaczej – ale czy radykalnie inaczej, czy tylko przyspieszą procesy, które już zachodziły?

Jeszcze inaczej ujął to Henry Kissinger – były doradca ds. bezpieczeństwa i sekretarz stanu USA – w wywiadzie, jakiego udzielił „Financial Times” w połowie 2018 roku. Mówiąc o amerykańskim prezydencie, stwierdził lakonicznie, że być może należy on do tych polityków w historii, którzy pojawiają się, by uświadomić nam, że zaszyły nieodwracalne zmiany i że czas porzucić pozory, iż jest inaczej.

Ale jaki jest czy będzie ten nowy porządek? Myślę, że dziś trudno dać jednoznaczne odpowiedzi. Warto natomiast przyglądać się wydarzeniom, szukać tzw. megatrendów, wskazujących kierunek zmian, ale też tych przewartościowań, czy nowości w skali mikro, w poszczególnych obszarach, nawet wąskich tematach.

I w tej szerszej perspektywie należy patrzeć na niniejszą publikację. Daje nam ona przegląd bardzo różnych tematów, prezentuje bardzo różne podejścia, konteksty, perspektywy. A wszystko osadza w Europejskim Zielonym Ładzie – daleko idącej, systemowej zmianie, która przecież ze swojej natury niesie, ale i wymuszać będzie radykalne zmiany oraz napięcia, wynikające z innowacyjnych rozwiązań jakie przynosi. Cel osiągnięcia neutralności klimatycznej w perspektywie 30 lat wymagać będzie zmiany w niemal każdym obszarze naszego życia – systemie edukacji, nauce, otoczeniu prawnym, gospodarce, finansach i zarządzaniu, w administracji, ale też w kulturze, relacjach społecznych, a zatem w otoczeniu, w którym żyjemy, będą one wpływać na kształt nowego porządku, który tworzy się na naszych oczach i to we wszystkich procesach globalnych.

„Historia Europy to droga od kryzysu do kryzysu. Jednak w odróżnieniu od większości innych kultur geniusz Europy polega zarówno na zdolności do niszczenia, jak i budowania nowych, lepszych struktur.” Tak widział to francuski intelektualista, Jean-Marie Domenach.

Ta publikacja daje nam pewien unikalny wgląd w to, jak mogą wyglądać elementy tych nowych struktur i pobudzić do refleksji – jak te zmiany oswoić, by sam proces dochodzenia do tej nowej rzeczywistości pozwolił nam odnaleźć się w niej jak najlepiej.

Jerzy Buzek

jerzy.buzek@europarl.europa.eu



Prof. dr hab. inż. **Jerzy Buzek**,
Profesor Honoris Causa Multiplex, Premier RP 1997-2001,
Przewodniczący PE 2009-2012, Poseł do Parlamentu Europejskiego od 2004

WSTĘP

Zarządzanie, biznes i gospodarowanie są dzisiaj nie lada wyzwaniem. Żyjemy bowiem w świecie chaosu, który polega na braku linearnych zależności – bazujących na powiązaniu przyczyny ze skutkiem w sposób proporcjonalny. Zamiast rozmawiać o sprawdzonych modelach, wynikających z doświadczenia i praktyki, mówimy raczej o regularnej nieregularności czy przewidywalnej nieprzewidywalności. Oznacza to, że nie można przepowiedzieć długoterminowego rozwoju takiego systemu w żadnym wymiarze: kulturowym, społecznym, etycznym, państwowym itd.

Innymi słowy: od kilkunastu lat doświadczamy świata VUCA, a ostatnie okresy (pandemia COVID-19, zbrojna agresja Federacji Rosyjskiej na Ukrainę) można bez wątpienia nazwać terminem turbo-VUCA. Ten akronim został zastosowany po raz pierwszy w roku 1987 w odniesieniu do teorii przywództwa Warrena Bennis i Burtana Nanusa. Po nich stosowała go Amerykańska Armia po okresie zimnej wojny. Termin przeżywa dzisiaj renesans zarówno w koncepcjach wojskowych, jak również w zarządzaniu strategicznym nie tylko w biznesie, ale także w organizacjach edukacyjnych.

Akronim VUCA oznacza zmienność (*volatility*), niepewność (*uncertainty*), złożoność (*complexity*) i niejednoznaczność (*ambiguity*) ogólnych warunków i sytuacji. To informacja, którą należy rozpoznać i zgłębić, a następnie odkryć jej potencjał, który – na pierwszy rzut oka – wygląda, jak problem. W odpowiedzi na złożoność VUCA możemy przeciwstawić VUCA prim: *Vision* (wizja), *Understanding* (rozumienie i komunikacja), *Clarity* (jasność) i *Agility* (zwinność).

Dziś, jak nigdy przedtem, potrzebujemy informacji, w jaki sposób reagować na tak gwałtownie zmieniające się otoczenie. Wydaje się, że naukowe rozwinięcie i kierunkowe zdefiniowanie VUCA prim może stanowić (p)odpowiedź na pytania menedżerów o sposób funkcjonowania. W artykule: „Jaki powinien być kierownik, menedżer czy lider, aby skutecznie zarządzać zespołem w okresie kryzysu” Anna Duda wymienia odpowiedzialność, umiejętność dystrybucji pracy i przydzielania ról, posiadania wizji i uwzględniania otaczających czynników, a także zachowania spokoju i pozytywnego nastawienia, gromadzenia danych, efektywnej i kompleksowej komunikacji jako ważne cechy kierownicze do zarządzania zespołem w kryzysie¹. Takie atrybuty pozwolą nie tylko na przezwyciężenie bieżących kryzysów, ale także na poprawę stosunków między współpracownikami i zapobiegą kryzysom w przyszłości. Takie atrybuty mają zastosowanie także w każdej dziedzinie i dyscyplinie nauki, a ich opis powinien być rozwijany w dyskursie teoretycznym w celu modyfikacji czy optymalizacji.

¹ A. Duda, *Jaki powinien być kierownik, menedżer czy lider, aby skutecznie zarządzać zespołem w okresie kryzysu*, „Eunomia – Rozwój Zrównoważony – Sustainable Development”, (red.) H. A. Kretek, Wydawnictwo PWSZ w Raciborzu, Racibórz 2021, Nr 2(101), str. 139-143.

I w takim kontekście jest prowadzony dyskurs obejmujący próbę przeformowania postrzegania idei zrównoważonego rozwoju w kierunku osiągnięcia neutralności klimatycznej – głównego założenia Europejskiego Zielone Ładu². Istotnymi składnikami tej wymiany myśli i poglądów młodych naukowców są zawarte w tej monografii, zebrane w sześciu częściach przemyslenia

Część I zawiera pracę odnoszącą się do **ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM**, które ma być **WEKTOREM NA DRODZE DO EUROPEJSKIEGO ZIELONEGO ŁADU**. Rolnictwo XXI wieku stoi przed wyzwaniami środowiskowymi i ekonomicznymi, z drugiej strony rozwój dzisiejszej nauki oferuje zaawansowane narzędzia, by optymalnie gospodarować zasobami, i te aspekty opisał **Karol Siewruk**, reprezentujący Szkołę Główną Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, w rozdziale pt. *Optymalne wykorzystanie zasobów w rolnictwie dzięki postępowi w nauce*. W pracy zostały opisane także wybrane narzędzia, mogące pomóc w optymalizacji gospodarowania.

Część II obejmuje **INTERDYSCYPLINARNE ASPEKTY REALIZACJI IDEI EUROPEJSKIEGO ZIELONEGO ŁADU**, a ten segment rozpoczyna rozdział **Jakuba Siatki**, reprezentującego Uniwersytet Jagielloński w Krakowie oraz Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie. W pracy, której nadał tytuł: *Idea społeczeństwa obywatelskiego, a idea zrównoważonego rozwoju*, ukazał założenia idei społeczeństwa obywatelskiego oraz zrównoważonego rozwoju i dokonał ich zestawienia. Umożliwiło to wskazanie ich najważniejszych wspólnych cech i założeń normatywnych. Pod koniec opracowania przedstawione także zostało jedno z głównych wyzwań społeczeństwa obywatelskiego, jakim jest aspekt globalny i możliwość jego funkcjonowania w świecie zrównoważonego rozwoju. Z kolei **Aleksandra Wiaterek** i **Patrycja Klimek** z PWSZ w Raciborzu przeanalizowały *Euro jako walutę międzynarodową*. Autorki ukazały potencjalne kanały wpływu euro na handel i inwestycje, zastanawiając się nad szansami na wprowadzenie € w Polsce i wskazując kryteria konwergencji.

Część III, pt. **MODYFIKACJA SYSTEMU EDUKACJI W KIERUNKU REALIZACJI IDEI EUROPEJSKIEGO ZIELONEGO ŁADU**, rozpoczyna opracowanie **Martyny Czapli**, **Darii Ignacy**, **Damiana Kozdrasia** i **Roberta Rupika** z Politechniki Śląskiej pt. *Kształcenie na odległość – wykorzystanie narzędzi w procesie zdalnego nauczania*. Autorzy przedstawili narzędzia wykorzystywane podczas nauki zdalnej, ukazując czy z ich punktu widzenia sprawdziły się one w praktyce. Ponadto opisano również zalety i wady nauczania zdalnego oraz przedstawiono opinie studentów na ten temat.

Część IV, pt. **ASPEKTY SOCJOLOGICZNE DETERMINANTĄ ANALIZY PRZEKAZU MEDIALNEGO**, zawiera prace z pogranicza medioznawstwa, public relations czy aspektów związanych z etyką w mediach, w których przeanalizowano tak zwaną *agendę*

² *Implementacja idei europejskiego zielonego ładu na bazie społecznej gospodarki rynkowej determinantą zarządzania w realizacji założeń zrównoważonego rozwoju. Zrównoważony rozwój w procesie integracji europejskiej*, H. Kretek (red.), Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Raciborzu, Racibórz 2020, s. 9, http://www.debiut.buzek.pl/wp-content/uploads/2020/09/TEKST_Implementacja-CC-okladka.pdf, [dostęp: 8.04.2021].

*setting*³. Dyskurs otwiera praca **Wiktorii Biernet** i **Maksymiliana Marca** z Politechniki Śląskiej, pt. *Przekazy medialne – analiza treści wiadomości telewizyjnych*, a dotyczy przekazu medialnego, tj. działania współczesnych mediów, stosowanych technik, tak, aby przekazywana informacja jak najszybciej trafiła do odbiorcy i w jaki sposób nadawcy decydują się upublicznić swój przekaz. Ponadto ukazany zostaje podział mediów na media nowe i tradycyjne, wymienione zostają także różnice pomiędzy nimi i techniki, którymi posługują się w celu pozyskania odbiorców. W kolejnej części omówiona została istota środków masowego przekazu. W następnej pracy nad tą samą problematyką pochyłili się **Julia Danikiewicz**, **Natalia Rusińska** i **Monika Wach** z Politechniki Śląskiej. W *analizie agendy-setting*⁴ w 40. rocznicę ogłoszenia stanu wojennego w Polsce w głównych wydaniach wiadomości najważniejszych stacji telewizyjnych opisano tematykę emitowanych informacji w czterech najważniejszych stacjach telewizyjnych: Polsat, TVN, TVP oraz Trwam, gdzie przeanalizowane i scharakteryzowane zostało pierwsze 10 minut emitowanych wiadomości w każdej z wyżej wymienionych stacji [agenda-setting]. Zwrócono szczególną uwagę na istotność wyemitowanego materiału w związku z 40-leciem ogłoszenia 13.12.1981 roku stanu wojennego w Polsce przez gen. Wojciech Jaruzelskiego. Z kolei **Magdalena Wsuł**, (Politechnika Śląska) swojemu punktowi widzenia na przedmiotową problematykę nadała tytuł – *Analiza treści przekazu medialnego w 40. rocznicę ogłoszenia stanu wojennego w Polsce*. Tę część zamyka opracowanie **Małgorzaty Zielińskiej** (Politechnika Śląska) pt. *Analiza wybranych programów informacyjnych dotycząca 40. rocznicy stanu wojennego z dnia 13 grudnia 2021 roku*. To kolejna praca w tej części, która stanowi analizę głównych programów informacyjnych czterech wybranych stacji telewizyjnych, w których autorka skupiła się na pierwszych 10. minutach każdego wyemitowanego, w godzinach wieczornych, programu informacyjnego.

Część V to OPERACJONALIZACJA PROCESÓW BADAWCZYCH EGZEMPLIFIKACJĄ REALIZACJI IDEI EUROPEJSKIEGO ZIELONEGO ŁADU. W tej części opis swoich badań zawarł **Dominik Golba**, **Michał Cogiel**, **Jakub Bularz**, reprezentujący spółki prawa handlowego. Celem pracy pt. *Analiza danych strumieniowych ze stacji paliw w celu monitorowania i wykrywania zagrożeń związanych z wyciekami paliw* jest przedstawienie koncepcji analizy danych strumieniowych, która podniesie efektywność funkcjonowania stacji paliw. Analizowana koncepcja jest przeznaczona do gromadzenia i analizy danych telemetrycznych dotyczących dostaw, stanów oraz sprzedaży paliw na stacjach benzynowych, które docelowo mają prowadzić do monitorowania oraz wykrywania wycieków paliw. Kolejny rozdział to praca **Patrycji Kajtoch**, absolwentki UŚ, obecnie pogłębiającej swoją wiedzę w PWSZ w Raciborzu, pt. *Przyczyny, skutki i metody diagnostyki*

³ Agenda setting (teoria *agenda-setting*, *agenda-setting theory*) – „teoria ustalania agendy”, paradygmat w dziedzinie teorii mediów (zwłaszcza w odniesieniu do społecznych skutków oddziaływania mediów) i teorii komunikacji, który wprowadził Maxwell E. McCombs. Hipoteza McCombsa dotyczy przede wszystkim sposobu ustalania porządku dziennego przez media (stąd znana jest także jako „teoria porządku dziennego”), ustalania hierarchii wydarzeń oraz relacji pomiędzy agendą mediów i agendą publiczną – tego, jak agenda mediów oddziałuje na ludzi, <https://encenc.pl/agenda-setting/>. [dostęp: 20.03.2022].

⁴ E. Nowak, *Teoria agenda-setting a nowe media*, Wydawca Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii UW, „Dziennik Studia Medioznawcze” 2016, Wydanie 3 (66), s. 11-24, <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-d697eb45-9319-44da-a391-1e769d6aa9a3,file:///C:/Users/Asus/Downloads/nowak.pdf>, [dostęp: 21.04.2022].

oraz leczenia rozszczepu kręgosłupa u dzieci. Autorka zawarła w niej informacje na temat terminologii i pojęć związanych z rozszczepem kręgosłupa, obwodowym układem nerwowym, ośrodkowym układem nerwowym, jak i operacyjnych możliwości leczenia.

W Części VI. zawarto prace obejmujące **STRATEGIE ZARZĄDZANIA ZASOBAMI LUDZKIMI W GLOBALNEJ GOSPODARCE**. Tę część otwiera praca **Katarzyny Franik** z Politechniki Śląskiej, która w rozdziale pt. *Aspekty związane z zatrudnianiem pracowników w szczególności ewidencja czasu pracy i wynagrodzenie ze stosunku pracy*, przedstawiła charakterystykę poszczególnych rodzajów umów o pracę oraz różnice występujące pomiędzy umową o pracę a umowami cywilnoprawnymi. Następnie poruszone zostały kwestie z czasem pracy oraz jego ewidencją. Ponadto zwrócono uwagę na sposób ustalenia wymiaru czasu pracy oraz porównanie poszczególnych systemów czasu pracy, a także zaprezentowano istotę wynagrodzenia ze stosunku pracy. Na końcu omówiono sprawy związane z wynagrodzeniem za czas niewykonywania pracy. Z kolei **Kamila Kuczyńska**, reprezentująca Politechnikę Śląską, w pracy pt. *Bezrobocie w Polsce w latach 2009-2019* przeprowadziła kompleksową analizę poziomu bezrobocia w Polsce we wskazanych latach oraz określiła sytuację na rodzimym rynku pracy, a to zostało zrealizowane poprzez analizę dokumentów statystycznych oraz dostępnych raportów. Ponadto wykazano poprawę sytuacji w wybranych grupach problemowych, szczególnie wśród ludzi młodych i osób z wyższym wykształceniem.

* * *

Niniejsza monografia, wydana dzięki przychylności władz uczelni jak i Wydawnictwa PWSZ w Raciborzu, jak najbardziej trafnie wpisuje się w dyskurs stanowiący o roli uczelni dydaktycznych w rozwoju nauki⁵, bo to przecież one też przygotowują kadry dla uczelni badawczych. Zatem studenci powinni mieć szansę publikowania swoich dokonań, przemyśleń czy sprawozdań z badań, co z kolei umożliwi im bezpośredni kontakt z nauką. Ponadto publikacja w pracy zbiorowej pomaga ambitnym studentom w rozwoju naukowym, co ma szczególne znaczenie wtedy, gdy ta następuje na płaszczyźnie zrównoważonego rozwoju – lecz nie jako nie do końca realizowanego zadania, a raczej jako wyzwania stojącego przed przyszłymi pokoleniami, którym bezpieczny byt ma gwarantować realizowany Europejski Zielony Ład.

Paweł Strózik, pawel.strozik@pwsz.raciborz.edu.pl,

Henryk A. Kretek, henryk.kretek@polsl.pl, henryk.kretek@pwsz.raciborz.edu.pl

⁵ PWSZ w Raciborzu od 2009 roku realizuje projekt pt.: „Debiut naukowy – Zrównoważony rozwój”, przy patronacie i wsparciu prof. Jerzego Buzka, umożliwiając studentom publikowanie artykułów w materiałach konferencyjnych czy w czasopiśmie naukowych, a w konsekwencji reformy systemu nauczania, wspiera młodych naukowców wydając również monografie.

Historia projektu na stronie: <http://www.debiut.buzek.pl/archiwum/>.